

# महाराजा सयाजीराव गायकवाड-सारथी गुणवंत मुला-मुलींना परदेशात उच्च शिक्षणासाठी शिष्यवृत्ती योजना

महाराष्ट्र राज्यातील मराठा, कुणबी, मराठा-कुणबी आणि कुणबी-मराठा या जातीच्या विद्यार्थ्यांना आर्थिक परिस्थितीमुळे उच्च शिक्षणासाठी परदेशातील नामांकित विद्यापीठांमध्ये प्रवेश घेता येत नाही. विद्यार्थ्यांची गुणवत्ता असून आर्थिक परिस्थितीमुळे उच्च शिक्षणापासून वंचित रहावे लागते. मराठा, कुणबी, कुणबी-मराठा, मराठा-कुणबी जातीतील मुलामुलींना परदेशातील नामांकित विद्यापीठांमध्ये अभ्यासक्रमांना प्रवेश घेण्यासाठी परदेशी शिष्यवृत्ती योजना लागू करण्यात आली आहे.

महाराष्ट्र राज्यातील मराठा, कुणबी, मराठा-कुणबी व कुणबी-मराठा प्रवर्गातील जे गुणवंत विद्यार्थी पदव्युत्तर पदवी/पदविका व पीएचडी अभ्यासक्रमासाठी QS World Ranking मध्ये 200 च्या आत रॅन्कींग असलेल्या शैक्षणिक संस्था/विद्यापीठांमध्ये गुणवत्तेनुसार प्रवेश घेतील अशा मराठा, कुणबी, मराठा-कुणबी व कुणबी-मराठा प्रवर्गातील एकत्रितपणे 75 विद्यार्थ्यांना प्रतीवर्षी परदेशी शिष्यवृत्ती मंजूर करण्यास शासनाची मान्यता देण्यात येत आहे. सदरची योजना छत्रपती शाहू महाराज व मानव विकास संस्था (सारथी), पुणे या शासनाच्या संस्थेमार्फत “सयाजीराव गायकवाड-सारथी गुणवंत मुला-मुलींना परदेशात उच्च शिक्षणासाठी शिष्यवृत्ती योजना” या नावाने शैक्षणिक वर्ष 2023-24 पासून राबविण्यात येत आहे.

योजनेचे नांव	‘महाराजा सयाजीराव गायकवाड- सारथी गुणवंत मुला-मुलींना परदेशात उच्च शिक्षणासाठी शिष्यवृत्ती योजना’
योजनेचा उद्देश	मराठा-कुणबी आणि कुणबी-मराठा या जातीतील मुला-मुलींना परदेशात पदव्युत्तर पदवी, पदव्युत्तर पदविका आणि संशोधनात्मक अभ्यासक्रमाचे (पीएच.डी.) विशेष अध्ययन करण्यासाठी आर्थिक मदत देणे.
योजनेची व्याप्ती	महाराष्ट्रातील मराठा-कुणबी आणि कुणबी-मराठा या जातीतील पदव्युत्तर पदवी , पदव्युत्तर पदविका आणि पीएच.डी.साठी अद्ययावत QS, World University Ranking २०० च्या आतील परदेशातील शैक्षणिक संस्थेमध्ये प्रवेश घेणाऱ्या ७५ (५० संच पदव्युत्तर पदवी , पदव्युत्तर पदविका व २५ पीएच.डी.) विद्यार्थ्यांना ही शिष्यवृत्ती मंजूर करण्यात येईल.
वयोमर्यादा	पदव्युत्तर अभ्यासक्रमासाठी लाभार्थ्यांची वयाची कमाल 35 वर्ष आणि पीएचडी अभ्यासक्रमासाठी लाभार्थ्यांच्या वयाची कमाल 40 वर्ष वयोमर्यादा असावी.

<p><b>सर्वसाधारण अटी व शर्ती</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● लाभार्थी हा मराठा, कुणबी, मराठा-कुणबी आणि कुणबी-मराठा या जातीतील महाराष्ट्र राज्याचा रहिवासी व भारतीय नागरिक असणे आवश्यक आहे.</li> <li>● विद्यार्थ्यांला परदेशातील QS world ranking मध्ये 200 च्या आत रँकींग असलेल्या शैक्षणिक संस्था/विद्यापीठामध्ये गुणवत्तेनुसार प्रवेश मिळालेला असावा. शैक्षणिक वर्ष 2025-26 मध्ये प्रवेश घेतलेल्या व प्रवेश घेण्यास इच्छुक असलेल्या उमेदवारांच्या परदेशातील शैक्षणिक संस्थेचे अद्यावत (सन 2025 मधील) QS (Quacquarelli Symonds) World Ranking 200 च्या आत असणे बंधनकारक आहे.</li> <li>● विद्यार्थ्यांने पदव्युत्तर/ पीएचडी अभ्यासक्रमासाठी अर्ज करताना यापूर्वी इतर कोणत्याही राज्य शासनाची अथवा केंद्र शासनाची परदेशी शिष्यवृत्ती घेतलेली नसावी. तसेच त्यांने अन्य प्रशासनिक विभागाच्या परदेशी शिष्यवृत्तीच्या योजनेसाठी अर्ज केलेला नसावा.</li> <li>● परदेशातील विद्यापीठ/शैक्षणिक संस्थामध्ये प्रवेश घेणारा विद्यार्थी हा पूर्णवेळ विद्यार्थी म्हणून प्रवेशित असावा.</li> <li>● एक्झेक्युटीव्ह पदव्युत्तर पदवी किंवा एक्झेक्युटीव्ह पदव्युत्तर पदविका व अर्धवेळ अभ्यासक्रमांस प्रवेशित विद्यार्थी या योजनेसाठी पात्र असणार नाहीत.</li> <li>● प्रवेशित अभ्यासक्रमासाठी अर्ज करताना नमूद केलेल्या विहित कालावधीत अभ्यासक्रम पूर्ण करणे विद्यार्थ्यांवर बंधनकारक असेल, अभ्यासक्रम पूर्ण करण्यासाठी मुदतवाढ मान्य केली जाणार नाही.</li> <li>● शासन निर्णय क्रमांक: सारथी 2022/प्र.क्र.289/का.1425-अ, दि. 20 जुलै, 2023, परि.5 - (ii) नुसार, विशिष्ट शाखासाठी नेमून दिलेल्या जागा, त्या शाखेत पुरेसे अर्ज न आल्याने, जास्त अर्ज आलेल्या शाखांमध्ये आंतरबदल करण्यात येतील. तसे केल्यानंतर एकत्रित प्रतिक्षा यादी तयार करून, सामाजिक न्याय व विशेष सहाय्यविभाग, शासननिर्णय क्र. स.न.वि. 2024/प्र.क्र.77/ बांधकामे, दिनांक- २५ जुलै, २०२४, नुसार त्या विद्यार्थ्यांच्या QS World Ranking च्या मेरीट नुसार भरण्यात येईल. अशा प्रकारे एकुण सर्व 75 जागा अर्जांच्या उपलब्धते प्रमाणे भरण्यात येतील.</li> <li>● परदेश शिक्षण शिष्यवृत्ती करिता Unconditional Offer Letter असावे.</li> </ul>
<p><b>उत्पन्न मर्यादा</b></p>	<ul style="list-style-type: none"> <li>● या योजनेअंतर्गत लाभ घेण्यासाठी विद्यार्थ्यांच्या पालकांचे/कुटुंबांचे व विद्यार्थी नोकरी करीत असल्यास त्यांचे स्वतःचे उत्पन्न धरून सर्व मार्गांनी मिळणारे मागील आर्थिक वर्षातील वार्षिक उत्पन्न रु. 8.00 लाखापेक्षा जास्त नसावे.</li> <li>● विद्यार्थी किंवा पालक किंवा दोन्ही नोकरीत असतील तर त्यांचे आयकर विवरणपत्र, फॉर्म न. 16 व सक्षम प्राधिकारी (तहसिलदार पेक्षा कमी दर्जा नसलेल्या) यांच्याकडील मागील आर्थिक वर्षाचे कुटुंबाचे सर्व मार्गांनी मिळणाऱ्या उत्पन्नाचे प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक राहिल.</li> <li>● इतर विद्यार्थ्यांसाठी सक्षम प्राधिकारी (तहसिलदार कमी दर्जा नसलेल्या) यांच्याकडील मागील आर्थिक वर्षाचे कुटुंबाचे सर्व मार्गांनी मिळणाऱ्या उत्पन्नाचे प्रमाणपत्र, नॉन-क्रिमीलेअर प्रमाणपत्र सादर करणे आवश्यक राहिल. तहसिलदार यांचे उत्पन्नांचे प्रमाणपत्रासोबतच</li> </ul>

	<p>आयकर विवरण पत्र (ITR) सादर करण्यात यावे. ज्यांच्यासाठी आयकर विवरण पत्र भरणे बंधनकारक / आवश्यक नाही, त्यांच्याकडून तसे Affidavit सादर करावे.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>उत्पन्नाच्या बाबतीत खोटे उत्पन्न दाखवणे, खोटी कागदपत्रे सादर करणे अथवा एकूण उत्पन्न ८.०० लाखा पेक्षा अधिक आढळल्यास प्रचलित कायदानुसार शासनाची दिशाभूल करून फसवणूक करणेबाबत त्याच्या विरुद्ध फौजदारी कार्यवाही करण्यात येईल.</li> <li>कोणत्याही विद्यार्थ्यांनी/ उमेदवाराने खोटी माहिती / कागदपत्रे सादर केल्याचे सिध्द झाल्यास अथवा उपरोक्त शासन निर्णयाप्रमाणे कर्तव्यात कसुर केल्यास, त्यास ताबडतोब पुढील शिक्षणासाठी अटकाव (Debar) केला जाईल व त्याच्याकडून झालेल्या खर्चाची 15 % चक्रवाढ व्याजाने वसूली करण्यात येईल.</li> </ul>
<b>शैक्षणिक अर्हता:</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>परदेशातील पदव्युत्तर पदवी किंवा पदव्युत्तर पदविका अभ्यासक्रमासाठी प्रवेश घेतलेल्या विद्यार्थ्यांने भारतातील मान्यताप्राप्त विद्यापीठांमधून किमान 55% गुणांसहित पदवी परीक्षा उत्तीर्ण केलेली असावी.</li> </ul>
<b>अभ्यासक्रमाचा कालावधी:-</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>पीएचडी-4 वर्षे किंवा प्रत्यक्ष अभ्यासक्रमाचा कालावधी या पेक्षा जो कमी असेल तो.</li> <li>पदव्युत्तर पदवी-2 वर्षे किंवा प्रत्यक्ष अभ्यासक्रमाचा कालावधी यापेक्षा जो कमी असेल तो.</li> </ul>
<b>आवश्यक कागदपत्रे:</b>	<p>(i) विहित नमुन्यातील परिपूर्ण अर्ज,</p> <p>(ii) सक्षम प्राधिकाऱ्यांनी दिलेला उत्पन्नाचा दाखला व ITR AY २०२५-२६ / Form No. १६.</p> <p>(iii) पदवी / पदव्युत्तर पदवी परीक्षा उत्तीर्ण झाल्याचे पुरावे. (दहावी, बारावी, पदवी, पदव्युत्तर, पदवी/पदविका यांच्या गुणपत्रिकांसह) (सनद/मार्कलिस्ट),</p> <p>(iv) परदेशातील QS World Ranking 200 च्या आत असलेल्या शैक्षणिक संस्थेमध्ये प्रवेश मिळाल्याबाबतचे ऑफर लेटर.</p> <p>(v) ज्या विद्यापीठामध्ये प्रवेश मिळाला आहे त्याचे सविस्तर माहिती पत्रकाची (Prospectus) प्रत.</p> <p>(vi) पदव्युत्तर अभ्यासक्रमासाठी आणि पीएचडी अभ्यासक्रमासाठी अद्ययावत QS World Ranking ची जागतिक क्रमवारी.</p> <ul style="list-style-type: none"> <li>वेळोवेळी शासनाने ठरवून दिलेले बंधपत्र/विविध दाखले तसेच अन्य कागदपत्रे सादर करणे लाभार्थ्यांवर बंधनकारक राहिल.</li> </ul>
<b>योजनेतील लाभाचे स्वरूप:</b>	<ul style="list-style-type: none"> <li>PG २ वर्षे करिता- ३० लाख रुपये प्रतिवर्ष मर्यादेत / Ph.D ४ वर्षेकरिता- ४० लाख रुपये प्रतिवर्ष मर्यादेत</li> </ul>

## शिष्यवृत्ती शाखानिहाय विभागणी

अ.क्र.	अभ्यासक्रमाचे नाव	पदव्युत्तर पदवी/ पदविका	डॉक्टरेट ( Ph.D)	एकूण
१	अभियांत्रिकी	२०	०५	२५
२	वास्तुकलाशास्त्र	०४	०२	६
३	व्यवस्थापन	०२	०१	३
४	विज्ञान	१०	०५	१५
५	वाणिज्य/ अर्थशास्त्र	०४	०५	९
६	कला	०४	०५	९
७	विधी अभ्यासक्रम	०४	०१	५
८	औषध निर्माण शास्त्र	०२	०१	३
	एकूण	५०	२५	७५

शासन निर्णय क्रमांक : सारथी २०२२/प्र.क्र.२८९/का.१४२५-अ, दि.२० जुलै, २०२३ चे

परिशिष्ट - अ

परदेश शिष्यवृत्तीकरीता मंजूर करण्यात येणारे अभ्यासक्रम

Engineering/	Architecure	Management	Science	Arts & Commerce	Law	Pharmacy
*Permissible Courses :- P.G./P.G. Diploma/ Ph.D.	P.G./P.G.Diploma/Ph.D	*Permissible Courses :- P.G./ P.G. Diploma	*Permissible Courses :- P.G./ Ph.D	*Permissible Courses :- P.G./ Ph.D	*Permissible P.G./Ph.D	*Permissible P.G./Ph.D
1	2	3	4	5	6	7
1. Civil	Architecture	1. M.B.A. with Finance/ Marketing/H.R./ System Analysis	1. Agriculture	1.Sociology	L.L.M.	M. Pharm
2. Mechanical		2.Hotel Management	2. Horticulture	2.Psychology		
3. Electrical			3.Animal Husbandry	3.Philosophy		
4. Chemical			4.General Science	4.Economics		
5. Computer			5.Maths	5. Commerce		
6. Production			6.Physics	6. Applied Art		
7. Industrial Engg.			7. Chemistry	7. Fine Art		
8. Environmental Engineering			8.Botany			
9. Mining Engg.			9.Zoology			
10. Petrochemical			10.Statistics			
Electronic & TC			11.Physics			
Information Technology/ Information System/ Information Science/ Computer Engineering						
11. Bio-Technology						
12. Genetic Engineering						
13. Nano Technology						
14. Industry Internet of Things (IIOT)						
15. Cyber Law/Cyber Security						
16. Biomedical Engg.						
17. Climate Change						
18. Artificial Intelligence						
19. Reversible energy						
20. Climate Change						
21. Data Analysis						
22. Cloud Computing						
Eligibility						
<b>Graduation for P.G. &amp; Post Graduation for Ph.D in relevant subjects</b>						